

Van Rossem Koffie, Thee, Tabak en Sigaren

J. & A.C. van Rossem in Rotterdam, opgericht in 1755, is een van de oude bedrijven die de handel in de koloniaalwaren koffie en thee combineerden met tabak. Van Rossem is een buitenbeentje in de albumwereld. Het bedrijf gaf alleen in de eerste periode (1895-1918) vier albums uit en daarna niets meer tot nog een serie reclameplaatjes (vliegtuigen) in 1956 en een klein boekje met sluitzegels van pakjes shag in 1960. Alle vier de albumuitgaven uit de eerste periode zijn opmerkelijk.

Van Rossem gaf in hoofdzaak reclameartikelen uit afkomstig van reclamehandels. Tussen de albums door werd één van de series van 6 historische legplaten uitgegeven (1908– 1916 ?) die ook zijn uitgegeven door Lindeboom, en wel "Ontwikkeling van de scheepvaart". Elke plaat omvat 24 chromo's in automatenformaat, een serie van 6 platen omvat dus 144 plaatjes.

Over de jaartallen van de eerste drie albums bestaat weinig zekerheid. Op grond van de vormgeving gaan we ervan uit dat het eerste album *Delfstoffen* rond 1905 is verschenen. Dit is een vierkant kabinetalbum (22 x 22 cm) met dikke stijve kaft zonder tekst, zoals de reclamealbums "Jong Holland", met stijve plaatjes in automatenformaat. De plaatjes zijn door één ander koffie, thee en tabakbedrijf, Van den Biggelaar, uitgebracht met een zelfde album in verschillende kleuren, en door Theehandel Schröder in een eigen album. Zeer bijzonder aan deze serie van 60 chromo's is, dat ze voor de helft uit de afbeelding bestaan, met daaronder de beschrijvende tekst. Dit is de eerste voorloper van de reclamealbums van plaatjes met leerzame beschrijvingen.

Het laatste album, *Onze Tuin*, gedateerd 1914, is een volgende voorloper van de reclamealbums met leerzame beschrijvingen. Dit klassieke inplakalbum, geschreven door A.J. van Laren – welbekend van een drietal Verkade albums – is echter niet afkomstig van een reclamehandel, maar is in opdracht van Van Rossem gemaakt door de "Kunstdrukker" S. Bakker Jz. in Koog-Zaandijk, die tientallen albums gemaakt heeft (zie o.a. A.C.L., Honig, Koorn en Smith). Dit album bevat 72 kleurenfotoplaatjes met daarnaast blokken beschrijvende en toelichtende tekst.

De eerste druk van *Onze Tuin* is uitgegeven onder de naam "Gekroonde R", merknaam van de thee (zie hierna op pag. 6); later werd dat de hierboven afgebeelde "Posthoorn". Onder de merknaam "Gekroonde R" is nog een volgende serie plaatjes van Bakker uitgebracht zonder album, "Vogels, vlinders en bloemen", die ook door een aantal andere koffie- en theebedrijven is uitgegeven, bijvoorbeeld door Koorn zonder album en door Van Biggelaar met een eigen album (zie daar). Kwatta gaf deze plaatjes ook uit, en dezelfde afbeeldingen ook nog eens als sluitzegels (zie daar).

Twee weinig bekende en zeldzame uitgaven van Van Rossem zijn de kleine gekartonnerde albums *Nederlandse veldbloemen* en *Tropische planten*, beide met 25 langgerekte plaatjes die algemeen worden aangeduid als boekleggers. Deze eenvoudige vierkante inplakboekjes zonder tekst zijn uniek, maar de plaatjes niet. Deze twee series en nog zes andere zijn ook uitgegeven door Neelmeijer inkt en lijm, die ze op aanvraag toestuurde voor 25 cent per serie. Eén serie is ook gratis verspreid door Smith koffie en thee, en door de cacao- en chocoladefabrieken De Jong en Korff.

De serie vliegtuigenplaatjes die Van Rossem in 1956 uitbracht zonder album, is er een van twee series die met een plakboekje met de titel *Wat is dat voor een vliegtuig* zijn uitgebracht door de beschuifabrieken Hus en Lubro en een aantal andere bedrijven.

ROSS01 Delfstoffen-Album

Delfstoffen-Album. Aangeboden door J. & A.C. van Rossem, Stoomkoffiebranderij – Theehandel & Tabaksfabriek, Rotterdam. (circa 1905)

5 bladen en 60 kleurenplaatjes om per 6 in te steken aan elke kant van een blad.

Dit album is een voorloper van de reclamealbums die vanaf 1920 in uniforme uitvoering door meerdere bedrijven werden uitgebracht. Daarvóór liet elk bedrijf dat bij een serie reclameplaatjes een album wilde hebben er zelf een maken, vaak door een lokale drukker.

Deze serie plaatjes afkomstig uit Duitsland is naast van Rossem uitgebracht door Van den Biggelaar tabak, koffie en thee in Breda, met hetzelfde album met andere kleur omslag, en door Theehandel Schröder met een eigen album.

Kenmerken

Dit album is een tussenvorm van de eerste albums met series chromo's in automatenformaat van reclamehandels, met name "Jong Holland" met gelijksoortige kabinetalbums met insteekvensters zoals de zwartjesalbums (circa 1905), en de latere reclamealbums van plaatjes met beknopte leerzame beschrijvingen.

Dit vierkante kabinetalbum van 22 x 22 cm bestaat uit slechts 5 stijve bladen met een stijve kaft met linnen rug. Er zijn geen schutbladen, titelbladen e.d. en het album bevat geen tekst, alleen een kort regeltje reclame midden op elke pagina. De tekst in dit bijzondere album staat op de plaatjes.

De stijve lithoplaatjes in automatenformaat (47 x 94 mm) zijn onderverdeeld in 10 series van 6.

Op de voorzijde van de plaatjes staat in de onderrand het serienummer en nummer van het plaatje, en op de achterzijde staat het nummer en de naam van de serie, en een doorlopend plaatjesnummer 1 – 60.

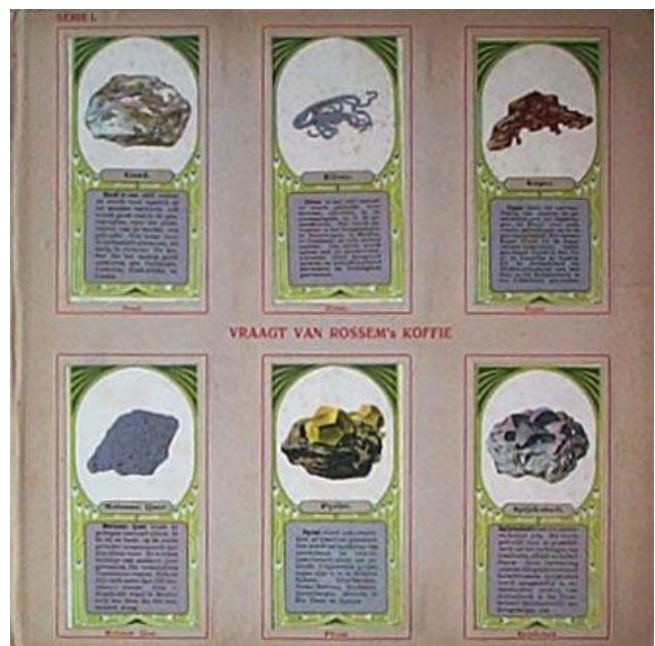
Inhoud

Elk plaatje bestaat uit twee delen: In het bovenste deel wordt een mineraal getoond, in het onderste deel staat de bijbehorende tekst. De 60 plaatjes zijn onderverdeeld in 10 series van 6. Elke serie heeft een andere achtergrondkleur voor de titel en voor het tekstblok.

Dat de plaatjes afkomstig zijn uit Duitsland blijkt onmiskenbaar uit de vele Duitse termen en verwijzingen naar vindplaatsen in Duitsland en zelfs naar Duitse personen. Blijkbaar is de Nederlandse versie ook in Duitsland gedrukt. De vertalingen staan vol spel-fouten en zetfouten, bijvoorbeeld in plaatje 1 "zyn" i.p.v. "zijn", in plaatje 3 "int" i.p.v.

"uit" et cetera. De vertaalproblemen hebben ertoe geleid dat schijnbaar in het zand van het Brabantse dorp Zevenbergen pyriet gevonden wordt (onzinnige vertaling van Siebengebirge).

Ook afgezien van de taalproblemen is het zetwerk zeer slordig.

ROSS02

Album Nederlandsche Veldbloemen

Album Veldbloemen – Thee-Mélange merk: Gekroonde R. (circa 1908)

6 bladen met 24 plaatjes om op te plakken en 1 plaatje op het achterplat.

Prijs:

Kenmerken

Gekartonneerd inplakalbumpje van 23,6 x 20,8 cm met goudopdruk. De 3 dubbele bladen zijn met 2 nieten in de kneep vastgezet.

Op de pagina's zijn alleen bladkaders en inplakkaders en reclame voor de Theehandel De Gekroonde „R” afgedrukt. Op elke pagina is ruimte voor 4 platen. Elke serie bestond uit 25 platen, 1 plaat moest op de binnenzijde van het achterplat geplakt worden.

De langgerekte platen in deze albums van 45 x 140 mm worden wel aangeduid als “boeklegger”. Er zijn echter geen aanwijzingen dat de firma Van Rossem ze ook zo noemde.

De platen van van 45 x 140 mm zijn chromo's (kleurenlitho's) gedrukt op stijf wit karton. De platen zijn ongenummerd. Elke plaat laat één plant zien met enkel de naam in het Nederlands en de officiële Latijnse naam.

Nog aan te vullen

ROSS03

Album Tropische Planten

Album Tropische Planten – Thee-Mélange merk: Gekroonde R. (circa 1908)

3 bladen met 24 plaatjes om op te plakken en 1 plaatje op het achterplat.

Kenmerken

Gekartonneerd inplakalbumpje van 23,5 x 21 cm met goudopdruk. De 2 dubbele bladen zijn met 2 nieten in de kneep vastgezet.

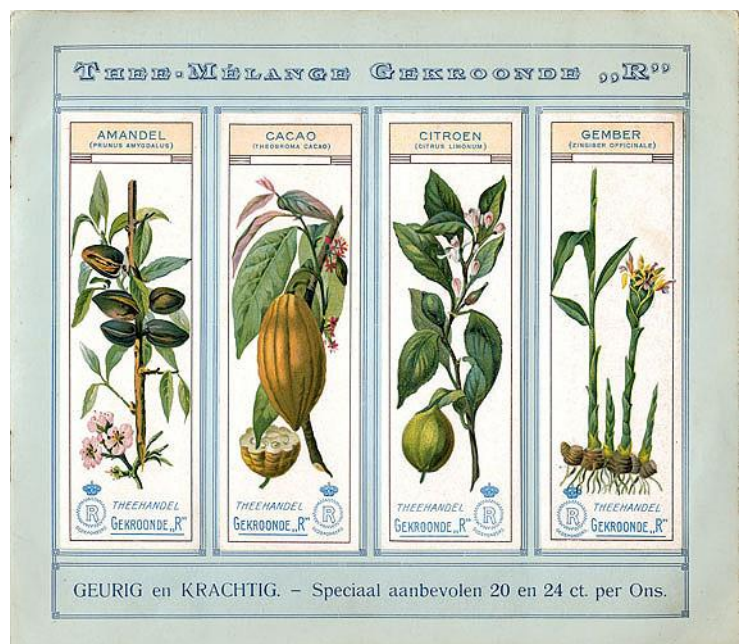
Op de pagina's zijn alleen bladkaders en inplakkaders, en reclame voor de Theehandel De Gekroonde „R” afgedrukt. Op elke pagina is ruimte voor 4 platen. Elke serie bestaat uit 25 platen, waardoor het vierde blad slechts 1 plaat zou bevatten. Daarom is het vierde blad afgesneden en is de laatste plaat op de binnenzijde van het achterplat geplaatst.

De langgerekte platen in deze albums worden wel aangeduid als “boeklegger”; met name de firma Neelmeijer die 8 series van deze platen heeft uitgebracht bracht ze ook zo op de markt. Er zijn evenwel geen aanwijzingen dat de firma Van Rossem ze ook zo noemde.

De platen van van 45 x 140 mm zijn chromo's (kleurenlitho's) gedrukt op stijf wit karton. De platen zijn ongenummerd. Elke plaat laat één plant zien met enkel de naam in het Nederlands en de officiële Latijnse naam.

Lijst van de plaatjes

Koffie, Thee, Cacao
 Kruidnagel, Kaneel, Nootmuskaat, Foelie, Spaansche peper
 Olijf, Amandel, Citroen, Vijg, Gember,
 Saffraan, Tamarinde, Vanielje, Zoethout,
 Rijst, Suiker, Tabak, Gom, Kina,
 Kapok, Katoen, Rubber.

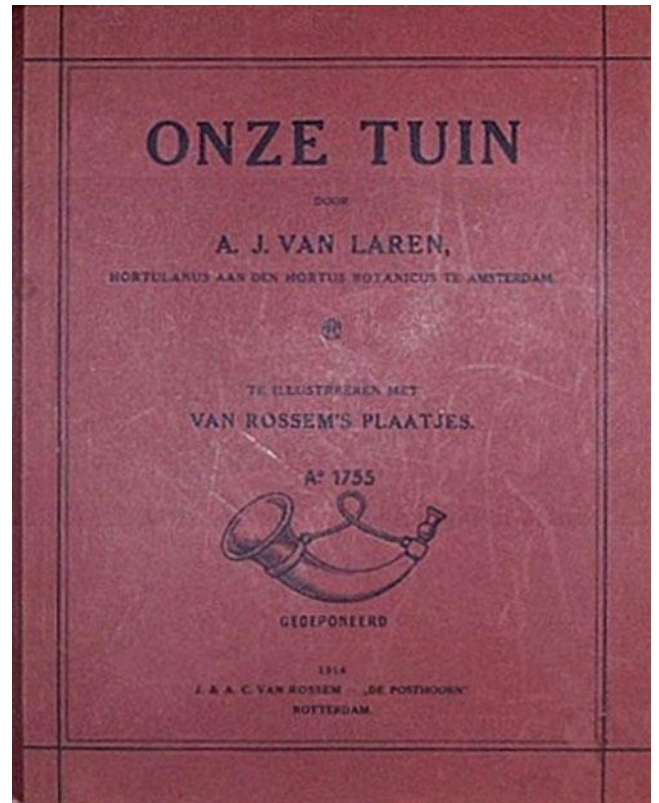

ROSS04
Onze Tuin

Onze tuin, door A.J. van Laren, hortulanus aan den hortus botanicus te Amsterdam. Te illustreeren met Van Rossem's plaatjes. J. & A.C. van Rossem - „De Posthoorn”, Rotterdam. 1914

47 pagina's vanaf het titelblad met 72 kleurenfotoplaatjes om in te plakken bij de tekst.
 Prijs: 25 ct.

Dit album is opgezet en gedrukt door Grafische Kunst-inrichting S. Bakker Jz. Koog-Zaandijk, die nog vele andere albums gemaakt heeft voor diverse bedrijven. Het werd aanvankelijk uitgebracht voor de theeplaatjes van het beeldmerk « Gekroonde „R” ». De eerste, kleine oplage had een sombere donkerbruine kaft. Deze werd snel opgevolgd door een wijnrode kaft, weer met de « Gekroonde „R” ». Daarna werden de plaatjes ook verstrekt bij de koffie en de tabak, en werd het beeldmerk op de omslag en achterop de plaatjes vervangen door „De Posthoorn”, zoals hiernaast afgebeeld. De wijnrode albums met dit beeldmerk komen het meeste voor.

Kenmerken

Dit dunne album gemaakt door S. Bakker Jz. kan gezien worden als directe voorloper van de reclamealbums van plaatjes met leerzame beschrijvingen die vanaf 1920 in zwang komen. Ondermaats klassiek album (28,5 x 23 cm), ingebonden met gelakte linnen rug en beplakt voor- en achterplat zonder illustratie. De achterzijde is blanco.

Na een voorbericht door Van Laren, gedateerd november 1914, bevat het 72 plaatjes met één of meer soorten planten per plaatje. Het bevat per pagina één of twee plaatjes, met een bijbehorend blok tekst.

De kleurenplaatjes met op de voorzijde een nummer en naamopdruk in rood zijn typische fotolitho's van Bakker zoals die van A.C.L., Honig, Koorn, Smith e.a. Een verdere bijzonderheid van dit album is, dat de plaatjes in de tekst geplaatst zijn, wat in de eerste periode van de klassieke albums verder alleen voorkomt bij het eveneens door Bakker vervaardigde album "De watersnood van 1916" van Ter Wee's theehandel.

De stijve lithoplaatjes in automatenformaat (45 x 84 mm) zijn volgens het voorbericht "direct naar de Natuur vervaardigd, door middel van de kleurenfotografie", een zeldzaamheid onder de vooroorlogse albums.

De plaatjes zijn doorlopend genummerd van 1 – 72, en op de voorzijde bedrukt met nummer en naam van het plaatje en op de achterzijde met de titel "Onze tuin" en uitvoerige reclame voor het album.

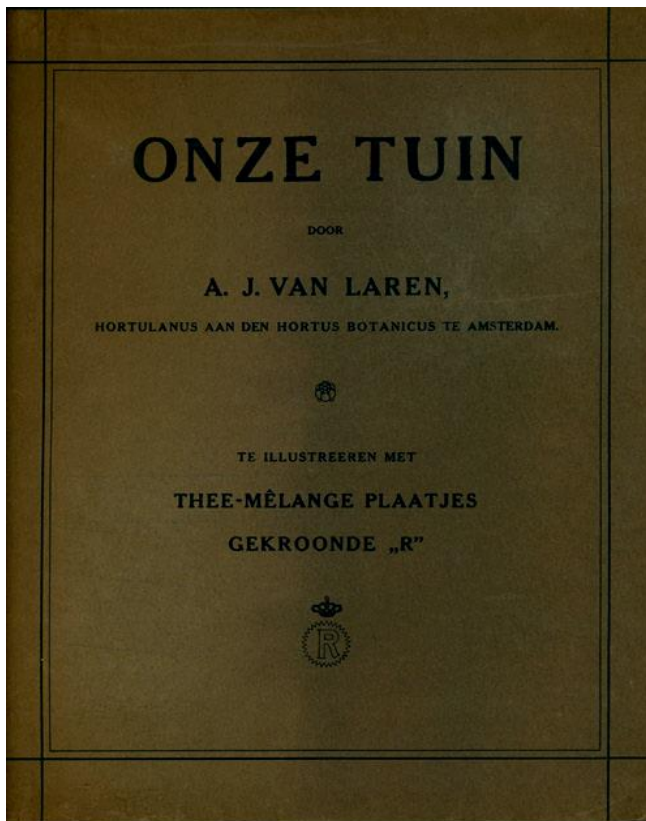

Inhoud

Adriaan van Laren was als "hortulanus" verbonden aan de Hortus Botanicus van Amsterdam. Hij had in 1913 een groot tuinboek geschreven "Decoratieve Tuinbeplanting. Tuinboek voor vaklieden en liefhebbers", eveneens uitgegeven door S. Bakker. Hij is echter het meest bekend als auteur van drie populaire Verkade-albums, "Kamerplanten" (1928), "Cactussen" (1931) en "Vetplanten" (1932).

Dit album gaat anders dan de titel suggereert niet over de inrichting van de tuin, maar over tuinplanten. In dit album geeft Van Laren op eenvoudige, begrijpelijke wijze een overzicht van diverse soorten tuinplanten, de meest geschikte plaatsen, de bloeiperiode, verzorging e.d.

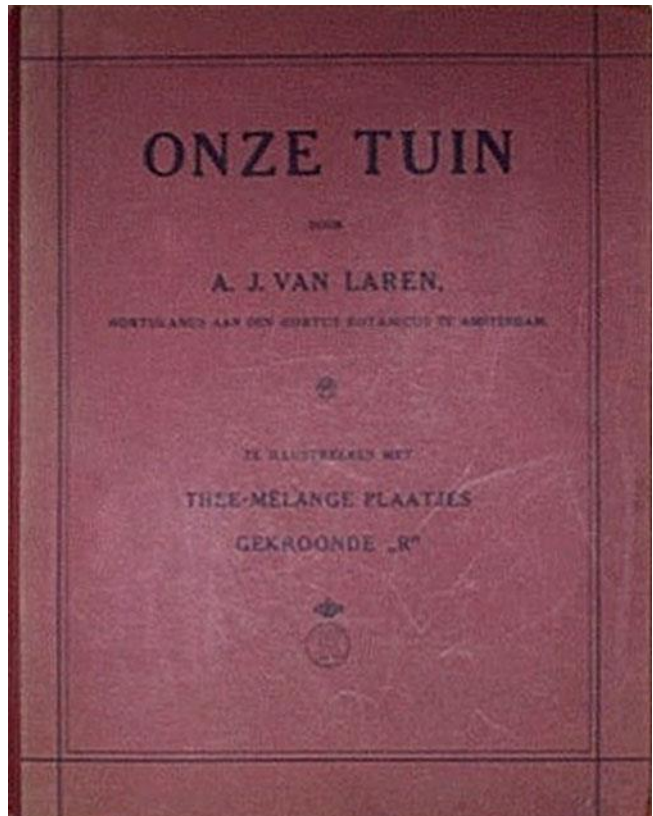
Een lief bouquetje, nietwaar ? De porcelein blauwe, fijne bloempjes van de Gentiaan-Eereprijs, hoe mooi steken die niet af tegen de gele bloempjes van de Gele Doovenetel, terwijl de purperrode bloempjes van haar zuster, de Lamium orvala, het gehele bouquetje nog vrolijker maken. Het zijn alledrie vaste planten, de Eereprijssoort behorende tot de familie der Leeuwenbekachtigen, de beide Doovenetels tot die der Lipbloemigen

De eerste oplage van dit album, met het beeldmerk « Gekroonde „R” » thee-mêlange.

Zowel de bruine als de wijnrode albums komen voor met blanco ecru schutbladen als met schutbladen bedrukt met een grof jute motief.

De tweede oplage van dit album, met het beeldmerk « Gekroonde „R” » thee-mêlange.

Ook de plaatjes hadden aanvankelijk reclame voor de Thee-mêlange Gekroonde „R” op de achterkant.

ROSS05

Van Rossem's alles over sport

Van Rossem's alles over sport. Door F. Bersch met een voorwoord van Jan Cottaar. Tekeningen van Louis de Beij. 1960

96 pagina's met 81 "sluitzegels" om in te plakken bij de tekst.

Dit boekje, dat door de fabrikant wordt aangeduid als Van Rossem's Pocket-Album, is uitgebracht ter gelegenheid van het Olympische jaar 1960, net als het boekje Sport en Spel van concurrent Niemeijer met soortgelijke plaatjes.

Achterop de plaatjes is vermeld dat er 80 plaatjes zijn, er zijn er echter 81.

Kenmerken

Pocketboekje van 10,8 x 17,5 cm met slappe glossy kaft. Het boekje bevat na het titelblad 93 volle pagina's tekst en een index achterin. De tekstpagina's zijn onderbroken door 4 pagina's reclame voor de shag waarbij de plaatjes werden verstrekt en 3 pagina's voor pijptabak. Het boekje bevat 5 dikke vulstrips, waardoor het als het gevuld is toch goed strak blijft.

De kleine dunne plaatjes waren in navolging van Niemeijer (Samson shag) als aangrijpstrookje aan het cellotapje geplakt waarmee de plastic shagbuil werd gesloten. Van Rossem gebruikte hiervoor de aanduiding "sluitzegel", hoewel deze labeltjes die functie dus niet hebben. In het boekje en achterop de plaatjes is vermeld dat de rode bovenkant afgeknipt moest worden, zodat dat als aangrijpstrookje kon blijven zitten.

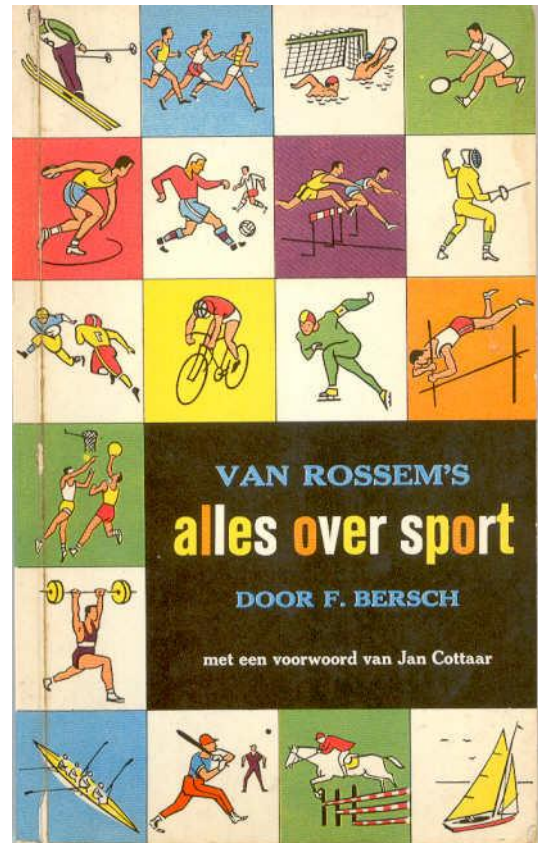
De rechthoekige plaatjes van 30 x 40 mm zijn aanzienlijk groter dan de vierkante plaatjes van Niemeijer van circa 25 mm. De plaatjes zijn op de achterkant genummerd en voorzien van een titel.

In tegenstelling tot Niemeijer konden de plaatjes van Van Rossem geruild worden (zie achterin het boekje).

Inhoud

Het boekje bevat na het voorwoord 90 compacte pagina's tekst, beginnend met 4 pagina's inleiding "Het jaar van de Olympische Spelen", gevolgd door de bespreking van 36 takken van sport in alfabetische volgorde met een index op de laatste pagina. Bij alle Olympische disciplines en onderdelen daarvan wordt een lijstje gegeven van de kampioenen, en bij alle sporten de wereldkampioenen en indien van toepassing de Nederlandse kampioen. Bij wielrennen zijn alle winnaars van de Tour de France opgesomd. De lijstjes kunnen worden aangevuld met de uitslagen van 1960-1961. Hiermee is een aardig naslagwerkje verkregen.

De plaatjes hebben direct betrekking op het hoofdstuk waar ze bij geplaatst zijn. Bij elke sport staan een of meer karakteristieke plaatjes met daarnaast een cursiefje.

Plaatje 4, zonder strookje

Hier zien we het Olympische vuur, dat blijft branden zolang de Spelen in het Stadion plaatsvinden. Tijdens de plechtige openingsceremonie van de Spelen heeft een fakkelloper, de laatste in een keten, dit vuur ontstoken met zijn brandende toorts, welke laatste van de berg Olympus afkomstig is.

De laatste felle passen in de cirkel en dan zal de discus uit de vlakke palm van de hand van deze discuswerpster wegflitsen.

Plaatje 25, met strookje

